

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

Pastorace dospělých ve farnostech na Praze 2

Vojtěch Knirsch

Katedra: Filozofie a Teologie

Vedoucí práce: Mgr. Michael Martinek, ThD.

Studijní program: B7508 Sociální práce

Studijní obor: Sociální a pastorační práce

Praha 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem *Pastorace dospělých ve farnostech na Praze 2* napsal samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů.

Souhlasím s tím, aby práce byla zveřejněna pro účely výzkumu a soukromého studia.

V Praze dne 11. června 2012

Vojtěch Knirsch

Bibliografická citace

Pastorace dospělých ve farnostech na Praze 2 [rukopis]: bakalářská práce / Vojtěch Knirsch; vedoucí práce: Mgr. Michael Martinek, ThD. -- Praha, 2012. -- 71 s.

Anotace

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá pastoračí dospělých v římskokatolických farnostech na Praze 2. V textu jsou specifikovány potřeby lidí ve středním věku a vymezeny činnosti a oblasti, které by mohly být naplněny pastorační prací. Dále pak tato práce hledá kritéria, která vymezuje římskokatolická církev v přímé spojitosti s pastorační činností dospělých, a to jak jejich subjekty tak i objekty. Na základě zjištěných požadavků církve a potřeb dospělých je pak kriticky hodnocena pastorace v sedmi farnostech vybraného území. Předkládá návrhy jak lépe reagovat na potřeby dospělých, žijících ve farnostech na Praze 2.

Klíčová slova

Pastorace, střední věk, dospělost, pastorace dospělých, farnosti, Praha 2

Summary

This thesis is concerned with the pastoration of adults in Roman Catholic parishes in Prague 2. In this text, specific needs in certain age groups and defined activities and domains which can be filled with pastoral work are identified. Further, this work searches for criteria defined by the Catholic Church in connection with the pastoration of adult people and its subjects and objects. On the basis of recognised demands of the Church and needs of adults, the pastoration in seven parishes of the chosen area is critically assessed. There are brought up ideas on how to better answer the needs of adult people living in parishes in Prague 2.

Keywords

Pastoration, middle age, adult age, pastoration of adults, parishes, Prague 2

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Michaelu Martinkovi, ThD., který mi pomáhal s vedením této práce svým odborným náhledem na problematiku pastorační a metodickým vedením.

V neposlední řadě děkuji všem, kteří mě podporovali svými podněty a zkušenostmi.

Obsah

Úvod.....	7
1 Pastorace.....	9
1.1 Pastorace v České republice.....	10
1.2 Pastorace ve farnosti.....	11
2 Pastorace v komplexnosti člověka.....	13
2.1 Tělesný stav.....	14
3 Děti rodičů.....	15
3.1 Nové příbuzenské vztahy.....	17
3.2 Rozvodovost v období „prázdného hnízda“.....	17
3.3 Raná péče o rodiče.....	19
4 Erikson a jeho pojetí vývoje člověka v tomto věku.....	21
5 Potřeby lidí kolem 40 – 60 let věku.....	24
6 Praktická část.....	41
7 Římskokatolické farnosti v městské části Praha 2.....	43
7.1 Kritéria výběru pastoračních aktivit.....	43
7.2 Dělení do farností.....	44
7.3 Farnosti.....	45
8 Celkové shrnutí pastorační praxe ve farnostech na Praze 2.....	57
8.1 Návrhy na zkvalitnění pastorační praxe.....	59
Závěr.....	61
Seznam literatury.....	64
Elektronické zdroje:.....	66
seznam zkratk	68
Přílohy.....	69
Přepis rozhovoru:	70

Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolil téma pastorace dospělých ve farnostech na Praze 2 a zaměřil se na Římskokatolickou církev. Tímto tématem jsem se chtěl zabývat z toho důvodu proto, že pastorace je velkým tématem pro dospělé v církvi i pro církev samotnou. Obě dvě strany se snaží reagovat na různé pastorační potřeby dnešní doby, které se mění stejně rychle, jako se mění ona doba.

K průzkumu jsem si vytyčil poměrně úzce vymezenou skupinu dospělých ve věku 40-60 let, která je podle mého názoru v dnešní době hodně opomíjená. I když z některých důvodů je právě tato skupina nejvíce vytěžována pomocí druhým a prací pro ně. Nevnímají se zvláště důkladně jejich potřeby, byť ty mohou souviset s tak důležitými životními situacemi jako je péče o stárnoucí rodiče, vztahy s dětmi, či naléhavé pracovní záležitosti. Proto by tedy právě pro lidi této věkové skupiny mělo být vybudováno dostatečné pastorační zázemí.

V mé práci jsem si vytyčil cíl zhodnotit pastorační činnost ve farnostech v Městské části Praha 2. Jde tak o kvalitativní zhodnocení práce s dospělými v uvedené části Prahy v souvislosti s činností současné Římskokatolické církve. Městskou část Praha 2 jsem si vybral, proto že ji znám z mnoha ohledů včetně pastoračního nejlépe a nachází se na jejím území celá škála farností od aktivních až po některé pasivní.

Tomuto zhodnocení předchází teoretická část, kde se věnuji zejména pojmům “pastorace” a “dospělý člověk”. V další části jsem vyzdvihl potřeby, které může mít skupina na kterou se zaměřuji dospělí lidé mezi 40 až 60 lety. Na konci teoretické části se tato práce věnuje postojí) katolické církve k dospělým, k jejich požadavkům a povinnostem.

V praktické části se věnuji vyobrazení sedmi farností působících na vybraném území a jejich aktivitám, které korespondují s vymezenými potřebami dospělých a také kritérii, které této věkové skupině předkládá církev. Následně podle těchto vymezených potřeb a kritérií hodnotím pastorační činnost ve vybraných farnostech.

Na konci celé práce představuji návrhy na možné změny v pastoraaci dané cílové skupiny.

Věřím, že závěry ke které v této práci prezentuji, mohou být podnětné pro další rozvoj pastoraace v Městské části Praha 2.

1 Pastorace

V první části bych chtěl specifikovat pojem pastorace v dnešní době, abych tak celkově nastínil základní objekt mé práce.

Pastorace byla v době před II. vatikánským koncilem výhradně záležitostí kněze. Myšlenky pastorace jako zvláštní činnosti teologické disciplíny vznikly v „18. století“,¹ kdy byla církev v době osvícenství orientována hlavně na pastorační ve svých vnitřních strukturách. Kněz (pastor) nebo klérus byl jediným subjektem, který tvořil pastorační.

Velká změna, která se profilovala postupným vývojem církve, nastává po II. vatikánském koncilu, který se udál mezi roky 1962 a 1965. Z koncilu současná pastorační vychází, i když její profil neustále formován.

Pastorace podobná té z předkoncilních let nevymizela, ale stala se předstupněm pastorační kategorické. Tento pojem pak používá plenární sněm katolické církve v ČR. Do jisté míry je možné tento pojem nahradit také termínem „pastorační praktická“. Základní změnou v pastorační bylo pojetí laika, který je také nositelem obecného kněžského, královského a prorockého úřadu v katolické církvi.

Tato celá teze vychází z Matoušova evangelia: *Ježíš přistoupil a řekl jim: „Je mi dána veškerá moc na nebi i na zemi. Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky, křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého a učte je, aby zachovávali všechno, co jsem vám přikázal. A hle, Já jsem s vámi po všechny dny až do konce skonání tohoto věku.“* (Mt 27, 18-20)

Tedy v případě laika se zde vychází z obecných rovin tohoto úřadu, ne ze svátostných jako je tomu u kléru. V této rovině pokoncilního učení se stává laik

¹ Viz MARTINEK. *Praktická teologie pro sociální pracovníky*, str. 62

aktivním účastníkem pastorage, tedy jejím subjektem a objektem zároveň. Je tedy žádoucí, aby tato spoluúčast probíhala ve všech čtyřech konstitutivních prvcích církve. Nejen v liturgii (slavení) ale i diakonii (služba) a martýria (svědectví), kde by se veškerá pastorační činnost spojovala v konónia (společenství).²

„Cílem pastorage je pak naplnění všech dimenzí člověka - biologické, psychologické, sociální a spirituální.“³ Ve shodě s evangeliem a k důstojnosti člověka jako obrazu Božího.

Pastorage tedy nezahrnuje, jak tomu bývalo většinou dřív (a jak to mnoho lidí chápe dodnes), jenom spirituální část člověka bez ohledu na jeho celkový stav, ale snaží se pojmut člověka jako celistvou osobu.

Není to jen evangelizace nebo využívání slabín člověka k uchopení do struktur církve, ale práce s člověkem v návaznosti na evangelium a jeho výklad, který vychází z křesťanských tradic.

1.1 Pastorage v České republice

V České republice není pastorační práce příliš rozvinutá. Důvody se mohou skrývat především ve 40 let dlouhém období totality, které u nás (jako i v některých jiných zemích) nedovolovalo pastorační práci plně se rozvinout a duchovní činnost byla omezena pouze na slavení bohoslužeb. Na jinou aktivitu v duchovní sféře musel být udělen státní souhlas. Tím se celková pastorage hlásaná především II. vatikánským koncilem stáhla do pozadí a omezila se na pastorační svátostnou.⁴

2 MARTINEK. *Praktická teologie pro sociální pracovníky*, str.: 63

3 Viz. MARTINEK. *Praktická teologie pro sociální pracovníky*, str.: 22

4 Viz. KAŠNÝ. *Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě* str.:49

Tento způsob pastorační práce je v nemalé části České republiky doposud běžný a to i po více než dvaceti letech od pádu komunismu. Důvodem je především, že nabyté zkušenosti z doby totality byly spíše zachovány, než dále rozvíjeny. Pastorační práce laiků dnešní doby nesmí být viděna jako řešení, které bude suplovat nedostatek pracovníků kléru, ale „jako co nejlepší využití obdarování, která jednotliví lidé mají, pokud mohou posloužit růstu konkrétní komunity“⁵

Je někdy velmi těžké si uvědomit, že ne za vše je odpovědný kněz. Kněz již není v popředí celé pastorační práce (není jediným subjektem hlásajícím živého Boha), ale stále je její velmi důležitou součástí. Tímto přesunem jeho postava neubírá na síle, hodnověrnosti či pravdě. Knězi jako pastoračnímu je udělováno svátostné kněžství na rozdíl od obecného kněžství, protože „klérus není konstituován úřadem nýbrž svátostí“⁶

1.2 Pastorační práce ve farnosti

Jelikož je má práce zaměřena na farnosti římskokatolické církve a práci s dospělými ve farnostech v přímém kontextu k pastoračnímu, budu se věnovat blíže tomuto tématu.

Farnosti do kterých je pastorační práce zasazena by pak měl charakterizovat jistý duch který tuto farnost vede, jako např.:, *duch otevřenosti, vstřícnosti, důvěry, úcty, upřímnosti a komunikace*⁷ založené na lásce

Farnost je brána jako základní správní celek či buňka církve, ve které by se měly uskutečňovat všechny čtyři základní prvky církve. Ve farnosti by měla probíhat také základní formace laiků i katechumenů a tvořit se základní

5 KAŠNÝ. *Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě* str.:50

6 PAVEL II. *Christifideles Laici*, str.:40

7 KAŠNÝ. *Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě*, str.: 17

pastorační společenství. Jsou v ní předávány prvotní úkoly církve a taktéž slavena liturgie. V pastoraaci dospělých je pak farnost místo, kde „*těm kteří se větší mírou podílejí na pastoraaci je třeba věnovat důkladnější a trvalou duchovní pomoc, především skrze osobní doprovázení a praxi zdravého duchovního vedení.*“⁸

Bohužel velký problém nastává v komunikaci s duchovenstvem, kdy dost často dochází k nedorozumění, či neujasnění si pozic v hierarchii církve. Plenární sněm Katolické církve v ČR z roku 2007 pak mluví o několika situacích, kde nastává problém laiků s klérem, který je nedílným pozůstatkem dřívější snahy rozdělit lid od kléru. Jeden z klasických případů je udržování modelu naprosté nadřazenosti faráře, který rozhoduje o všem, co se farnosti týká, bez ohledu na názory či možnosti farníků. Dále pak v nerespektování rozdílů nebo lenosti jedné či druhé strany.⁹ Zlepšení těchto vztahů není otázkou dne nebo týdnů, ale dlouhodobé spolupráce, při které je třeba snažit se o změnu.

Pro přiblížení bych chtěl odcitovat část z již výše zmíněného plenárního sněmu.

„Farnost není jenom územní jednotka či „okruh lidí“ spravovaný farářem, je to společenství lidí se vzájemnými vztahy a odpovědností“¹⁰

8 KAŠNÝ. *Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě*, str.:18

9 Viz. KAŠNÝ. *Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě*, str.:17

10 KAŠNÝ. *Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě*, str.:17

2 Pastorace v komplexnosti člověka

Pastorace, jak jsem již zmínil, není založena jen na duchovní složce člověka a není tedy možné ji vyjmout jako jedinou část člověka, k níž by žádná další nenáležela. I když je pastorace mnohdy vyzdvihována jako práce vedená duchovními, není možné vynechat člověka i s jeho dalšími stránkami – sociální, spirituální, psychologickou a biologickou.¹¹ Kdybychom tyto složky vynechali, došlo by k tomu, že by se víra v Boha a tedy i církev stala jakýmsi vědeckým okruhem bez života, se kterým je přímo spojena. Či by byla zaměřena jen na Boha, který by ale v životě lidí neexistoval.

V souvislosti s tím bych použil úryvek z Bible, který se mi zdá příhodný: *„Kdybych mluvil jazyky lidskými i andělskými, ale lásku bych neměl, jsem jenom dunící kov a zvučící zvon. Kdybych měl dar prorocství, rozuměl bych všem tajemstvím a obsáhl všechno poznání, ano, kdybych měl tak velikou víru, že bych hory přenášel, ale lásku bych neměl, nic nejsem. A kdybych rozdal všechno, co mám, ano, kdybych vydal sám sebe, nic mi to neprospěje.“*

(1K 13,1-3)

V následujících podkapitolách se budu zabývat popisem jednotlivých specifík člověka, který spadá do mnou zkoumané cílové skupiny pastorační práce. Je jím člověk v období mezi 40 a 60 lety věku, u něhož bych chtěl specifikovat komponenty jeho osobnosti, které jsou neoddělitelné od stránek pastorace, jež jsem zmínil a odůvodnil výše.

¹¹ Viz. MARTINEK. *Praktická teologie pro sociální pracovníky*, str. 22

2.1 Tělesný stav

Tělesný stav kolem čtyřicátého roku není ještě nikterak špatný a plně na tyto lidi nedoléhá stáří. I když už fyzická aktivita nestoupá, vytrvává stále převážně v dobrém stavu. Z fyzické aktivity se vytrácí výbušnost a spontánnost, která byla tak typická pro rané mládí. V této době jsou lidé fyzicky velmi vytrvalí. Postupem času, po padesátém roce, přicházejí první problémy spojené se stářím.¹² Zdravotní problémy těla se poté mnohem déle léčí, než do současné doby bylo obvyklé a začínají se ozývat neduhy mládí. U žen dochází na počátku padesátých let k menopauze, která výrazně ovlivňuje nejen funkčnost těla ženy, ale také její pohled na možnou budoucnost. Pokles sexuální aktivity v tomto věku nemusí nutně nastat a není překážkou ani výše zmíněná menopauza.¹³

¹² Viz ŘÍČAN. *Cesta životem*, str. 315

¹³ Viz ŘÍČAN. *Cesta životem*, str. 315

3 Děti rodičů

Ve věku mezi 40 a 60 lety začínají dospívat děti rodičů nejen po stránce fyzické, ale také sociální. Dochází tak k přelomovému období, které je pro tento věk typické a vzhledem k posunutí životních etap člověka i přirozené.¹⁴ Tento posun je také způsoben tím, že se celá populace dnešní doby dožívá delšího života z různých socioekonomických i zdravotnických příčin. Na druhou stranu taktéž celé nastavení sociálního prostředí výrazně oddálilo odchod dětí z domu. Příčinou je především poměrně dlouhá doba studia na vysokých školách a o to pozdější založení vlastní rodiny.

Doba, kdy již dospělé děti odchází z domu, je podstatná pro další vývoj celé rodiny. Rodiče se někdy v této době začínají více než kdy dříve identifikovat se svými dětmi. Nyní jsou nuceni v nich vidět samostatné osobnosti, což je pro ně velmi těžké. Někdy se snaží narovnat chyby svého potomka, jelikož je spojují se svým pohledem na svět a svým chováním. Chtějí, aby jejich potomci nedělali chyby, aby je poslouchali, nedovedou jim vyvracet jejich mladické nerozvážnosti. Proto je nutná „odluka dětí od rodičů“! Někdy se snaží děti udržet výběrem školy, někdy dokonce i zaměstnání. Těmito volbami podle vlastních přání rodiče více upoutávají své děti, jejich konečná separace se však pouze oddaluje.

Pro dospělé výše zmíněného věku je důležité tuto stresovou situaci překlenout. Dostávají strach, zvláště jde-li o poslední dítě, které zůstává v rodině. Tento strach plyne z pocitu, že je děti navždy opustí, že pro ně nebudou jako jejich rodiče už dále na prvním místě jejich života.

¹⁴ Viz ŘÍČAN. *Cesta životem*, s. 311 obr.11.4 Viz. příloha

Od narození s nimi měli mnoho starostí a stále s nimi vykonávali mnoho činností. V tomto věku však nadchází čas vrátit se zpátky k sobě. V této době nadcházející separace hraje nemalou roli možnost přidání více času svým zálibám, ale také možnost věnovat se víc a opravdově vlastnímu partnerovi, práci, svému duchovnímu zázemí, také přátelům a sportu. Aspekt zvýšení možností odpočinku od dětí nemusí vždy hrát pozitivní roli. „Prázdné hnízdo“ nemusí mnoho rodičů překonat. Snaží se neustále vracet ke svým dětem nárokovat si jejich život. To může vést k velkým sporům uvnitř rodiny. Nebo vedou rodiče k válčení dětí samotné podbízáním a snahou si je koupit.¹⁵

V některých případech také může dojít k nešťastnému odchodu z domova, kdy rodič již nedokáže zvládat své dítě jako na škole, a to jej začne využívat. Toto dítě se nechce odhodlat pracovat ani studovat a vymáhá ze svých rodičů peníze. Potom jsou rodiče nuceni začít chránit sami sebe před svými vlastními dětmi. V případě, že se rodič takto chránit nedokáže, jde, jak uvádí Pavel Říčan, „o psychopata.“ *Chcete-li se někomu obětovat, znovu a znovu zkoušet navázat citový vztah a přivést ho k rozumu, chápejte ho a važte si ho. Ale máte právo obětovat pouze sebe, nikoli další členy rodiny.*¹⁶

15 Viz. ŘÍČAN. *Cesta životem*, str.: 308

16 ŘÍČAN. *Cesta životem*, str.: 308

3.1 Nové příbuzenské vztahy

Období, které může těsně navazovat na odchod dětí z rodiny, další upnutí rodiče na dítě a další osoby v rodině, není již tak časté jako dříve. Daleko víc se prodlužuje mezičas až do věku dnešních padesáti let. V této době se rodiny padesátníků zvětšují tím, že se rodiče stávají tchány a tchýněmi. Tato nová role se může stát nenápadným úskalím (v českém prostředí je navíc pohled na význam této pozice dosti degradovaný). Situace, kdy se někteří padesátníci ani do této doby nestačili osamostatnit od svých dětí, může přinést nemalé problémy, i když to rodiče myslí se svými dcerami a syny dobře. V dnešní době se tento problém, až na výjimky, ne zrovna dobře řeší. Narozdíl od dřívějších dob, nesdílí rodiče v této etapě tolik společný život se svými dětmi. Nemají, jak tomu bylo často dřív, společnou práci ani bydlení a zvyšuje se tak jejich celková odcizenost. Tím dochází k situaci, kdy se rodiče neadekvátně staví k setkávání se s vlastními potomky. Buď jsou pasivní a do života svých potomků nechtějí výrazně vstupovat, nebo právě naopak do něj vstupují až příliš, protože mají nedůvěru ve zvládnutí jeho vlastní domácnosti či vztahů.

„Je důležité, aby rodiče našli rozumnou míru pomoci a setkávání tak, aby vyhovovala všem stranám. To je velkým úkolem jak pro generaci nových rodin, tak i pro generaci popisovanou.“¹⁷

3.2 Rozvodovost v období „prázdného hnízda“

Chtěl bych popsat dva okruhy důvodů rozvodovosti v tomto období, která je v naší zemi velmi vysoká. Tento trend roste od období druhé světové války a v nynější době se ustaluje na velmi vysoké úrovni (zhruba 50%).¹⁸ Tato

¹⁷ ŘÍČAN. *Cesta životem*, str. 310

¹⁸ Viz. ŘÍČAN. *Cesta životem*, str. 311

četnost má určité historické faktory, kterými je ovlivněna současná generace. Zde bych chtěl uvést dva druhy příčin rozvodovosti.

První úskalí jsem již zmínil v předchozí podkapitole, a to „syndrom prázdného hnízda“. Rodičům odchází děti z domova a najednou začne scházet důležitý spojovací prvek. Ty rodiny, které se nedokážou přenést přes prázdnotu, také ztrácí smysl soudržnosti.

Druhým případem je takzvaně „druhá míza u mužů“. Což je období, kdy dle Plzáka přestává mít žena svou atraktivnost jako v podobě kultu věčného mládí a pro muže se najednou stává společensky méně atraktivní. Dost často pak v tomto období dochází k rozvodům proto, že si manžel najde mladší ženu, která jej podle něj může také omladit. Ženy v tomto věku mají složitější pozici, aby svou atraktivitu pro muže udržely. Z důvodu dřívější péče o dítě nemají často tak lukrativní zaměstnání a celkově jsou péčí o své potomky hodně vyčerpány. Jeví se pak nerovnocenné a neatraktivní vůči mladým ženám. Plzák pro tento případ doporučuje, aby ženy více využily svého nadhledu a vyrovnanosti svých let. A také, aby se zacílily na to, že si budou víc vážit samy sebe.¹⁹

Někdy v této době dochází k poklesu sexuální aktivity, ale většinou ne z důvodu biologického stáří, ale kvůli nezájmu partnerů.

Celkově je poměr atraktivity muže a ženy v tomto období nevyrovnaný. Proto dochází k rozvodům spíše z nechuti investovat do manželství, než z vnějších důvodů. Dané lidi již nenaplnňuje manželství, které ubíhá skomírajícím způsobem, ale snaží se omládnout tím, že si najdou mladšího partnera.

19 Viz. ŘÍČAN. *Cesta životem*, str.: 308

Celkový a hlavní důraz pastorační práce těchto osob by pak kládl na udržení dobrých atraktivních vztahů pro obě osoby. To jest:

1. Vytvořit takové zázemí, kde by se mohli lidé tohoto věku zapojit do některých aktivit, jako je například: sport, schůle, tábory, výlety, koncerty, plesy, pořádání aktivit pro mladší generace a další.
2. Vytvořit místa, kde je možné se realizovat a tak se i zatraktivnit před druhými, jako jsou mužské a ženské spolky a jiné. Po období středního věku je důležité nabrat znovu síly pro kvalitní budoucnost.

3.3 Raná péče o rodiče

Pro současnost je charakteristická posunující se věková hranice, kdy lidé zakládají vlastní rodinu a zároveň se dříve než v minulých dobách musejí začít starat o své rodiče. Postupem času pomalu dochází k obrácení rolí. Děti rodičů se čím dál víc musí vyrovnávat s tím, že se jejich rodiče neobejdou bez pomoci. Po výchově vlastních dětí už k rodičům nemají takový odstup, někdy až averzi, jako tomu bylo v době jejich výchovy a odchodu do manželství. Také si svých rodičů začínají více vážit z důvodu uvědomnění si, jak jsou si podobní a jak nelehkým úkolem byla jejich vlastní výchova. To je ta lepší stránka věci. Taky může dojít k odcizení z důvodu nedostatečného přijetí problémů, které se stárnutím rodičů přicházejí a táhnou se často až do jejich smrti.

Míra úcty dnešní společnosti k rodičům lze vyzorovat z porovnání způsobů posledního rozloučení se zemřelými. Nárůst pohřbů bez jakéhokoli obřadu je na první pohled patrný. V těchto případech bývají v souvislosti s odchodem blízké osoby sice menší starosti a náklady, ale bohužel to může být také vnímáno jako vyjádření daleko menší úcty.

Ve 40 letech na dospělé lidi často dolehne břemeno zodpovědnosti za své rodiče, což může být velmi silné období v etapě života, kdy si musí uvědomit, co pro ně rodiče znamenají. Vztahy v rodině mohou pak být výrazně zatíženy náročností péče. Rozhodování kdo, jak a nakolik se bude starat o rodiče, je velmi náročné, zvláště pokud si uvědomíme, že do budoucna je jen malý výhled na zlepšení současného stavu. Toto rozhodnutí zasáhne celou rodinu i okolí a mělo by vést k tomu, aby si i děti již v době růstu mohly vytvořit úctu k rodičům a starším. Je důležité dobře se s touto životní situací vyrovnat, aby si potom člověk sebou dál nenesl strach ze svého vlastního stáří.

„Matějček říká: *Je to doba, kdy už nezískáváme mnoho nových přátel a kdy se už nepouštíme do mnoha nových podniků, ani do nového učení, ale kdy v nás dozrává to, co bylo do nás kdysi výchovně vloženo. Kým? Především rodiči a všemi těmi, kdo s námi žili a měli nás rádi.*“²⁰

Tyto starosti je velmi obtížné překonat a lidé tohoto věku si musí celkově vymezit hranice své pomoci. Při tom nemůžou selektovat rodinu na dvě různé části, ale snažit se o syntézu, kdy problém rodičů není problém jednotlivce, ale celé rodiny. Tito lidé se pak stávají „rodiči rodičů“, musí překonat odstup a převzít určitý stupeň autority.

Tato etapa života se dá považovat ve většině případů za nutnou a nevyhnutelnou právě ve věku kolem čtyřiceti let. Je třeba ji překonat, aby člověk mohl plnohodnotně pokračovat v životě.

V následující kapitole bych chtěl dále pokračovat aplikací vývojové psychologie dle Erika H. Eriksona.

20 ŘÍČAN. *Cesta životem*, str.:308

4 Erikson a jeho pojetí vývoje člověka v tomto věku

Psychologické hledisko je neoddělitelné od pastorační práce už samotným vnímáním a prožíváním. V této kapitole bych chtěl ucelit náhled na člověka mezi 40. a 60. rokem z psychologického pohledu.

Zde jsem se snažil nahlédnout z pohledu vývojové psychologie, abych vyzvedl aspekty vyskytující se v životě této skupiny lidí.

Na konci celé mé snahy vymodelovat a specifikovat jisté charakteristiky člověka ve věku kolem 40 až 60 let, bych chtěl aplikovat Eriksonovu stavbu vývoje člověka. Pro tento účel jsem zvolil jeho pojetí osmi věků člověka. Ty částečně modelují situaci člověka v rozmezí let, kterým se zabývám. Eriksonovo pojetí osmi věků života člověka je pro mou práci vyhovující, jelikož se věnuje pojetí celé lidské bytosti nejen po konec jeho fyzického vývoje, jako je tomu u Freuda. Chtěl bych touto částí dotvořit podobu dospělého, se kterou budu dále pracovat ve své práci, a kterou bych později chtěl zasadit do konkrétně vymezené části pastorační práce.

U Eriksonova pojetí vývoje člověka je důležitá návaznost, která předpokládá pro dosažení dalšího stupně věku života úspěšné dokončení každého předchozího stupně. Zde se již dále budu zabývat popisem posledních dvou částí z Eriksonových pojetí osmi věků člověka, jelikož ostatní části nejsou pro mou práci podstatné. A to s předpokladem, že dospělí tohoto věku, si ostatními věky či stádii prošli.

Předposlední věk života, který Erikson zmiňuje s názvem „Generativita proti stagnaci,“ označuje ve své teorii za období dospělosti a zralosti.

Generativita je typickou vlastností dospělého člověka. *“Toto slovo „znamená přesunutí těžiště zájmu jedince mimo svou osobu.“*²¹ Což je velmi potřebná vlastnost bez níž člověk stagnuje jenom na ostrůvky své práce a zábavy. Generativita je důležitá k plození a péči o to, co bylo stvořeno, ale také o ty, co o nás pečovali (rodiče).²² Je pro tohoto člověka důležité, aby tvořil, ale ne zmateně jako v mládí, ale konstruktivně. Erikson uvádí, že konstruktivita nemusí být jen v plození potomků a jejich výchově.²³ Také může jít i o instituci, kde se projevuje vztah k duchovnímu nebo filozofickému bytí či transcendentnu. Snaha vytvořit něco pro ostatní.

Opakem této části je již výše uvedená stagnace, neschopnost přejít toto období a uzavření sebe sama do neschopnosti dál vést, vychovávat nebo tvořit. Jde o neustálé vracení se k osobnímu cíli. To by se dalo potažmo konkretizovat na rozvodech dospělých sňatků starších mužů s výrazně mladšími ženami. *„Generativita zřejmě zahrnuje taková běžnější synonyma, jako produktivita nebo tvořivost, které je však nemohou plně vystihnout.“*²⁴ Je důležité prožít tato léta a vytvořit si jisté zázemí pro další etapu života. Podle Eriksona jde o poslední věk: „Integrita „já“ proti zoufalství.“²⁵

Nyní shrnu informace, které již k výše zmíněnému věku Erikson připisuje, i když jej nevymezuje přesným věkovým rámcem. Erikson ve svém pojetí člověka uvádí, že člověk těchto let má potřebu udělat, tvořit a oddělit se nejen od svých zájmů, ale také tvořit práci, která bude mít důsledek i jinde, než

21 ABZ slovník cizích slov: Pojem generativita. In: KUČERA, Radek. [online]. 2005-2006 [cit. 2012-06-12]. Dostupné z: <http://slovník-cizich.slov.abz.cz/web.php/slovo/generativita>

22 Viz Erik H. Erikson. *8 věků života*, str. 15

23 Viz Erik H. Erikson. *8 věků života*, str. 15

24 Erik H. Erikson. *8 věků života*, str. 15

25 Viz Erik H. Erikson. *8 věků života*, str. 18

v jeho osobním životě. V opačném případě začne stagnovat a upne se jen do osobních zájmů svého ega.

V závěru celé kapitoly, kde jsem se snažil co nejvíce vystihnout člověka v období kolem 40 až 60 let bych chtěl shrnout poznatky, které jsem získal. A z těchto poznatků pak dále načrtnout jisté potřeby a náplň pastorace u dospělých.

U lidí v této věkové skupině je kladen velký důraz na výkonnost a na nutnost zanechat po sobě něco důležitého. V této době se také nově začíná formovat postavení vztahů, při odchodu dětí z domova se partneři více zaměřují na sebe. Tyto úkony jsou spojeny s duchovním životem, který nabízí čas a prostor ustálit se v myšlenkách a nést z nich určité ovoce, jako je neměnitelný a ucelený náhled a důvěra s vědomím, že jen málo co člověk má jisté. Úskalí této části života, jako jsou odchod dětí z domova, péče o stárnoucí rodiče, nesoulad s partnerem či snaha „dohnat mládí“ tam, kde s ním nemohu zápasit, mohou vést k rozvodům nebo jiným zásadním životním nesouladům.

5 Potřeby lidí kolem 40 – 60 let věku

Co je v minulé kapitole zmíněno a vymezeno? Hranice, kterými se tato práce o dospělých lidech ve věku 40. až 60. let zabývá. Na základě těchto informací bych se v následující kapitole chtěl dopracovat k potřebám a možnostem, které tito lidé mají, a které by z jejich hlediska bylo potřeba naplňovat. Nechci tvrdit, že veškerá hlediska, která zde zmíním, jsou nezbytná pro každého člověka. Stejně tak nechci tvrdit, že existují jen tyto potřeby, o kterých píší. Chtěl bych spíše nastínit určitou sondu do potřeb mnou vymezené skupiny a navrhnout možnou práci s nimi v návaznosti na definované potřeby. V závěru pak chci navrhnout možné způsoby realizace pastorační práce ve farnostech nebo alespoň jejich dílčí promítnutí do stávající praxe.

V první části se budu věnovat syndromu „opuštěného hnízda“, který je jedním z hlavních milníků životní etapy těchto lidí. Jak bylo výše zmíněno, je pod tímto pojmem myšlen odchod dětí z domova nebo alespoň částečné odcizení. Tito lidé zůstávají sami a je potřeba, aby si znovu uvědomili, kam směřují a co chtějí předat. Toto uvědomění přichází po letech práce a činnosti. Pavel Říčan uvádí základní otázky tohoto životního období:

- „1. *Jaká bude moje největší radost?*
2. *Co mi asi bude dělat největší starosti?*
3. *V čem bude moje největší naděje do budoucna?*
4. *V čem budu vidět smysl mého života?*
5. *Kterí lidé mi budou osobně nejbliže (stanovte si pořadí)“²⁶*

26 ŘÍČAN. *Cesta životem*, str.:313

Pastorace se snaží odpovídat na potřeby člověka v tomto věku, a také na otázky, které jsou s tímto věkem spojeny. Znovu bych zde připomenul, že pastorace je chápána jako „soubor činností, jejichž cílem je podpora kvality života ve všech jeho dimenzích.“²⁷ Tato definice ale není úplná, protože samotná tato její část by se dala zahrnout jako antropologická věda. Hlavní věc, která pastoraci odděluje od obyčejné vědy, je motivace či východisko v evangeliu.²⁸

Zde vymezím jen heslovitě vytvořený soubor činností potřeb vycházející z předchozího článku:

- a) identita
- b) hledání
- c) realizace jinde než v mé osobě
- d) návrat k zevnějším činnostem
- e) generativita

Základním faktorem jsou dvě oddělené části života. První je hledání sebe sama a druhá je spojená se začátkem nové části života - darováním sebe více pro druhé lidi. Tady bych kladl důraz na aktivity, které je možné těmto lidem nabídnout a pomoci jim při hledání nových cílů. V době odchodu dětí je potřebné najít si novou aktivitu nenasměrovanou k dětem. Což by mohla být ve farnostech výpomoc při realizaci kurzů, chodu farnosti, sboru či konkrétní tvorby nebo zaštiťování potřeb farnosti. Farnost v rámci pastorační péče by mohla nabídnout společenství, ne jen na úrovni liturgického pojetí, ale také na úrovni setkávání se lidí a rodin či lidí stejné generace, kde by se právě mohl vytvořit prostor pro tvůrčí práci. Zdá se mi, že bez dobře zvoleného zázemí není

²⁷ MARTINEK. *Praktická teologie pro sociální pracovníky*, str. 21

²⁸ Viz MARTINEK. *Praktická teologie pro sociální pracovníky*, str. 21

moc možností úspěšně zvládnout tuto situaci, kdy děti opouštějí rodiny. Je důležité nebát se znova pustit více do společenského života, uvědomit si tak své hodnoty a role. Z těchto hodnot a rolí je pak možné dále vycházet. Zdá se mi scestné uvěřit tomu, že dospělí mají farnosti co nabídnout, pokud nebudou mít dostatečnou oporu v neformálním propojení lidí.

I když bereme pastorační práci církve, která se nějak projevuje navenek, můžeme tyto osoby brát také za objekty pastorační práce a zároveň za subjekty činnosti v církvi. Proto budou tyto dvě roviny stát velmi blízko sebe a často bude daný člověk pastoračním objektem i subjektem zároveň. Zvláště jde-li o pastorační práci dospělých ve farnostech a ne v zařízení typu hospiců, vězení, nemocnic a jiných míst, kde také pastorační práce probíhá. Tato realizace, kterou farnost může nabídnout, jak je uvedeno výše, je založena na faktu sblížení se s celou komunitou, a tím vytvoření nějaké potencionální základny pro činnost.

Po odchodu dětí z domu je dobré vytvořit nejen prostor pro setkávání lidí stejného věku, ale také pro setkávání v mezigeneračním pojetí. To je důležité udržovat a nastítnit tak zpětnou vazbu těmto lidem po odchodu jejich dětí. Tudiž, jak je výše zmíněno, vypracovat si nový postoj ke členům rodiny. Tím je dostatečný odstup a zároveň i potencionální spolupráce s vlastními dětmi v celém životě. Vytvoření těchto hranic není samozřejmostí, ale je plodem jisté činnosti, participace a oběti. Tento prostor by se neměl omezovat, jak se často stává, jen na svátosti či „podání rukou v kostele“. Důležité je vytvořit takové aktivity, kde bude čas a prostor na pomoc a sblížení rodin.

K problematice odchodu dětí z rodiny bych chtěl uvést tyto konkrétní body, se kterými budu dále pracovat:

- a) potřeba realizace jinde než v dětech
- b) schopnost odpoutat se od dětí a vytvořit si s nimi rozumné hranice
- c) potřeba vyrovnat se s novou rodinou, či rodinnou situací, která nepatří už nám
- d) potřeba najít nové místo setkávání
- e) potřeba vytvořit prostor pro odchod (ne dítě vyhodit, ale ukázat nový směr, dát mu možnost se osamostatnit)

Velmi přímo navazující na problematiku odchodu dětí z domu a z ní vycházející potřeby rodičů je rozvodovost, která v je těchto letech velmi rozšířeným jevem, od počátku 40. let je na vzestupu. *„Vztáhneme-li počet rozvodů v daném věku ke stavu obyvatel rodinného stavu ženatý/vdaná, pak nejvyšších hodnot nabývá rozvodovost v nejmladších věkových skupinách a s rostoucím věkem klesá, i když mezi 30. a 40. rokem života jen velmi mírně. V posledních letech se nejvýrazněji mění (zvyšuje) rozvodovost starších věkových skupin (nad 45 let).“*²⁹

Problém partnerství dle Matějčka je v tom, jak oba manželé partnerství vnímají a jaké mají očekávání.³⁰ Jako nejčastější důvod rozvodu je u nás udáván *„rozdíl povah a názorů.“*³¹ Otázkou je, kolik manželé spolu tráví času, co dělají pro to, aby se neodcizili jeden druhému. V této době je odchod dětí impulzem k rozchodu hlavně tam, kde děti tvořily jedinou spojnicí. A po

29 ODBOR STATISTIKY OBYVATELSTVA. [online]. Praha: Český statistický úřad, 2011, 2011 [cit. 2012-06-12]. ISBN 978-80-250-2103-3. Dostupné z: [http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/F7003184CB/\\$File/400711.pdf](http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/F7003184CB/$File/400711.pdf), str.:17

30 Viz. ŘÍČAN. *Cesta životem*, str.:303

31 ŠTASTNÁ, Anna. *Vybrané faktory rozvodovosti* [online]. 15.04.2005 [cit. 2012-06-12]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=46

odchodu dětí už si manželé nemají co říci. V posledních letech roste také kult mladé ženy. Muž ve 40 letech dochází k nepoměrnému hodnocení, cítí se být mladší než žena ve stejném věku, nedokáže si připustit, že zestárl. Ženy vnímají změnu postoje jejich muže k nim a nakonec jsou to právě ony, kdo ve asi třech čtvrtinách případů podává žádost o rozvod.

Z těchto faktů vyplývá, že je podstatné umocnit komunikaci mezi partnery, takovou, která již nebude zaměřená na děti. Tudiž nabídnout manželům prostor, kde mohou prožívat nové věci tak, jak Erikson dobře poznamenal, aby nedocházelo ke stagnaci. Nabídnout v manželství prostor ke změně, komunikaci a chuti překonávat nové překážky. Možnost veřejně prožívat svůj život a řešit problémy, které se netýkají jenom rodinných povinností.

Další z potřeb je směřována na ženy, které v této době jen těžko svým vzhladem konkurují mladším ženám. Zde je důležitá potřeba dát ženám prostor, aby se mohly realizovat a stát se tak významnější v očích mužů, ale ještě více ve svých vlastních očích. Nebojovat tak proti kultu mladé ženy, ale ukázat přednosti, které „vyzrálé“ ženě dávají střízlivý nadhled a zkušenosti jejího věku. Další potřeba je vytvořit takové zázemí, kde by mohla po odchodu dětí reflektovat také sama sebe a uvědomit si své silné a slabé stránky. Ty se pak promítnou do hodnocení mužů a nakonec do vztahu celkově.

V další části bych se zaměřil na muže, kteří v této době ztrácí pozici nutného živitele a ochránce rodiny. Proto se do jisté míry obrací v tomto věku k regresi svého vývoje a hledjí si znovu místo, kde by měl jejich život ještě smysl. Důležité pro muže tohoto období, je dle Pavla Říčana snaha něco měnit, nespokojit se s tím, že děti odcházejí. A to ve vztahu či mimo něj. Za jednu z možných potřeb by se dala považovat inovace či změna. V lepším případě ne v manželství.

Další potřebou kromě realizace je požadavek reflektovat někde své současné stáří, aby nepřicházela mylná představa o tom, že člověk v 50 letech je stejný jako člověk ve 20. Je nezbytné někam dál postoupit, reflektovat i svůj rodinný nebo duchovní a občanský život vzhledem ke svým vrstevníkům.

Pokud již dojde k rozvodu, je potřeba oběma stranám dopřát podpory a náležitě péče. Jejich potřeby jsou dosti specifické, jak praktické nebo spíše materiální, tak sociální. Pomoci by se těmto lidem nemělo dostávat pouze od jediné osoby, ale nejlépe od celého společenství. Pak by nemuselo dojít k případům, kdy se člověk upne pouze na jednu osobu, jako náhražku za svého partnera či partnerku. Úkolem farnosti nebo věřících je tyto lidi povzbuzovat, vážit si jich.³² Což se ne vždy musí setkat s očekávaným přijetím. Jana Růtová píše: „*Odloučení pro ně může znamenat otřes či trauma a jejich reakce nemusí být adekvátní.*“

Tito lidé v první řadě potřebují přijmout sama sebe, což bývá po rozvodu velkým úkolem. Následně navázat na odpuštění těm lidem, kteří se na nezdaru manželství podíleli.³³

Ti, u nichž došlo k odluce z vlastní vůle, by se měli dočkat stejné pozornosti v církevních kruzích jako ti, kteří nebyli iniciátory odluky. U těch, co se znovu sezdali, je též důležité bojovat proti izolaci, která dost často nastává jen znemožněním přijímat svátosti. To samo o sobě je dosti strastiplné a těžké pro člověka který je s církví spojen od malička.

K tématu rozvodovosti je třeba na závěr říci, že je nezbytné podporovat živoucí páry i ve starších letech ale také vážit si jednotlivých lidí a nacházet jim místo realizace v církvi. Dát prostor pro vlastní reflexi a také pro společnou

32 Viz. RUTOVÁ. *Současná pastorace rozvedených v českých a moravských diecézích*, str.:32

33 RUTOVÁ. *Současná pastorace rozvedených v českých a moravských diecézích*, str.:32

činnost, která spojuje. Je potřeba mít úctu k jednotlivci, i před nebo po prodělání traumatu rozluky nebo světského rozvodu.

Jak je již výše napsáno, rodiče dopělých už se stávají starými a s tím vyvstává mnoho starostí, které přichází někdy velmi záhy po odchodu dětí. A to starosti o rodiče, kteří často už začínají mít problémy se sebeobsluhou z důvodů nemoci nebo těžkého sociálního zařazení do dnešního světa. Je potřeba tuto problematiku zvládnout a neodklonit se v této situaci od svých rodičů. Dost často chtějí potomci urovnat neurovnané vztahy, ale bývá většinou pozdě. Zde je potřeba velká duchovní i psychická pomoc. Další potřeba vyvstává z faktu, že tito lidé potřebují velkou duchovní oporu v případě, že jim rodiče umírají. Dost často si uvědomují, že nedokáží komunikovat s rodiči, ale potřebují sílu aby překonali negativní postoj a pomohli těm, kteří se o ně mnoho let starali.

Jako hlavní potřebu bych v této neoddělitelné životní etapě člověka uvedl:

- a) komunikace se svými rodiči
- b) převzít na sebe odpovědnost za své rodiče
- c) péče a pomoc rodičům
- d) pastorační pomoc potomkům s umírajícími rodiči (hospicová péče, práce s rodinou)
- e) pomoc pozůstalým s důstojným rozloučením s umírajícími
- f) pomoc ve vyrovnání se se ztrátou rodiče

Toto jsou jen body, které jsem načrtl jako možné. Určitě by se našly i další specifitější body možné pastorační činnosti dospělých, protože pastorece by měla pojímat člověka celistvého. V tomto pojetí se také člověk stává subjektem pro ostatní, ale stále je objektem pro pastorece dospělých. Je potřeba mít stále na paměti, že konkrétní potřeby pastorece spočívají v celistvém pojetí člověka, a že jeho potřeby mohou být též potřebami ostatních.

Pastorece laiků v katolické církvi

Abych dokázal v této práci dostát svému cíli, a to zhodnotit pastorační práci s lidmi ve věku od 40 do 60 let, pokusím se v této kapitole vytvořit návrh pastoračního pojetí dospělých katolickou církvi. To je zmapovat pohled církve na pastorece dospělých a její reakce na potřeby této věkové skupiny.

Laici v pastorační činnosti

Při práci s dospělými, kteří se jak je již zmíněno, mohou stávat jak subjektem tak i objektem pastorece je většinou používáno pojmu laik. Tento pojem jsem vybral protože nejvíce vystihuje očekávanou aktivitu dospělých jako působilce i cíl pastorece nejen ze strany kléru.

Jan Pavel II. Píše: *„Abychom popsali „podobu“ laika, zkoumejme ze všech tří hledisek přímo a explicitně tyto tři základní aspekty: Křtem se rodíme k životu Božích dětí: křest nás sjednocuje s Kristem a jeho tělem, církvi: křest nám uděluje Ducha svatého.“*³⁴

34 PAVEL II. *Christifideles Laici*, str.20

Podle učení II. vatikánského koncilu jsou všichni lidé, kteří jsou pokřtěni, údy Kristova těla - tedy údy církve.³⁵ Podobné srovnání či zakotvení v Bibli podává (Jan 15,5) „*Já sem vinný kmen a vy jste mé ratolesti*“. Toto postavení by se nemělo chápat jako méněcenné v hierarchii církve, i když její struktura tomu dává dost dobré důvody.

Laici stejně jako klerus mají podíl na úřadu Ježíše Krista. A to na úřadu kněžském, prorockém a královském.

Tento samotný fakt je vymezením jistého náhledu či ustavení člověka v římskokatolické církvi (včetně člověka střední dospělosti, který je objektem této práce).

- Na kněžském úřadu se podílejí jak obětí v eucharstickém spojení tak každou činností, kterou laik vykonává, které jsou Bohu milé: modlitby, každodenní práce, starosti o rodinu a rodiče a jiné.³⁶ I ty, které byly již zmíněny jako nutné součásti dospělosti, které jsem specifikoval v předchozích kapitolách.
- Další účastí na úřadu Ježíše Krista je prorocký úřad. Zde se od laiků očekává pevný postoj k víře a povinnost hlásat evangelium a nemít přitom strach postavit se zlu páchanému ve světě. A to i za cenu bolestí a strastí s tímto prorockým úřadem na tomto světě spojeným.
- Třetí úřad církve je zaměřen na králoství, které nám všem má připomenout odkud vycházíme. *Na základě své příslušnosti ke Kristu, Pánu a Králi celého světa, mají laici účast na jeho královském úřadu.*³⁷. Tento úřad je ve znamení boje proti zlu a pomoci nejmenším. Tak aby

35 Viz. PAVEL II. *Christifideles Laici*, str.21

36 Viz. PAVEL II. *Christifideles Laici*, str.24

37 PAVEL II. *Christifideles Laici*, str.24

vrátili světu hodnotu a důstojnost. Podle svatého Augustina jsme všichni údy jediného kněze

Tato účast je podle učení katolické církve darována jen pokud tvoří *“jediné Tělo Páně”*³⁸

Povolání ke svatosti všech laiků

Toto povolání ke svatosti není církví určené jen jednotlivcům vyvoleným figurovat na obrazech v kostelech, ale jsou jím povoláni všichni. Svatými, kteří nás předešli do Božího království, se můžeme také nechat inspirovat. Církev by pak tady měla být nástrojem, který dopomáhá na cestě ke svatosti. I v dnešní době církev potřebuje světce, kteří budou spět ke svatosti ve svém povolání a v mezilidských vztazích. To je také důvod, proč si lidé volí své patrony rozličných činností. Aby měli před sebou obraz člověka nesoucího po vzoru Ježíše Krista světlo a ducha živoucího Boha. K tomuto životu zve Bůh tedy všechny lidi.

Kanonické právo

Toto právo konkretizuje práva a povinnosti člověka laika či věřícího v Krista ze strany Římskokatolické církve. Přitom nehraje podstatnou roli rozmezí či délka jeho života. Považuji tedy za důležité tomuto právu se zde více věnovat. Do této práce jsem vybral první část sekce týkající se laiků:

„Kánon 225:

- *1: Laici, kteří jsou jako všichni věřící křtem a biřmováním povoláni k apoštolátu, mají, ať jako jednotlivci nebo shromáždění ve sdružení, povinnost a právo přičiňovat se, aby Boží zvěst o spáse poznali a přijali*

38 PAVEL II. *Christifideles Laici*, str.2

všichni lidé na celém světě. Tato povinnost na nich spočívá zvláště tehdy, jestliže jen skrze ně mohou lidé uslyšet evangelium a poznat Krista.

- *2: Laici mají zvláštní úkol a povinnost, každý podle vlastních podmínek, naplňovat a zdokonalovat řád časných věcí duchem evangelia a vydávat plněním těchto věcí a svých povinností zvláštní svědectví o Kristu.*³⁹

Tímto textem jsem chtěl dokumentovat povinnost a právo dospělých se plně účastnit na životě církve. Tedy není to „jen dobrovolný zájem“ pracovat pro církev jako organizaci, ale církev sama vydává požadavek účasti na životě v ní.

Tento závazek pak nespadá jenom na mladé, ale i na lidi středního věku. Z kontextu textu je zřejmé, že se tato činnost neomezuje jen na slavení liturgie v kostele, ale projevuje se na celistvém životě člověka. Nepřímo tedy vyplývá, že každý laik je povolán k pastorači.

V další části (kánonu 225) apeluje církev na laiky, aby ovlivňovali řád věcí a vnášeli do něj radosti evangelia, ze kterého církev vychází. Tedy práci, v rodině, v životě s ostatními lidmi, k současnému světu. K tomu vybízí i pastýřský list *Christifideles laici* Jana Pavla II.

Někdy je problém nagažovanosti v církvi v rozdělení jednoho života. A to světského a církve. „*Odstup je často pocíťován jako nedostatečná angažovanost samotného laika v praxi víry*“.⁴⁰ Což ukazuje na podstatu toho, že nemáme mít dva morální řády, jeden církevní a jeden světský. Jsme

39 *Codex iuris canonici: kodex kánonického práva* [online]. 1983[cit. 2012-06-12]. Dostupné z: <http://web.katolik.cz/feeling/library/Kodex.pdf>, str.:28

40 AMBROS. *Křesťan a život ve světě*, str.:146

povolání k tomu, abychom podle svého svědomí jednali v jednotě s církví a také v jednotě v sobě samých. Jak říká svatý Pavel, neměli bychom jednat proti svému svědomí, ale být vždycky v jeho souladu. Tedy nejednat jinak morálně před církví a jinak morálně před našimi bližními.

Další část kanonického práva, která navazuje na předchozí bod, je vzdělání a vývoj v křesťanském učení.

Kánon 229:

- *„1: Aby mohli laici žít podle křesťanského učení a také sami je mohli hlásat a podle potřeby hájit, jakož i mít svůj podíl na apoštolátu, mají povinnost i právo získat si znalosti této nauky, a to každý přiměřeně svým schopnostem a stavu.*
- *2: Laici mají rovněž právo na získání si plnějšího poznání posvátných věd, jak jsou přednášeny na církevních univerzitách nebo fakultách nebo náboženských institutech, návštěvou přednášek a dosahováním akademických titulů.*
- *3: Podobně mohou přijímat od příslušné církevní autority pověření přednášet posvátné vědy při zachování předpisů o požadovaných schopnostech.“⁴¹*

Aby laici či věřící mohli pracovat či realizovat se, je potřeba k tomu mít určité vzdělání. Není to predispozice k víře nebo k jednotě v církví, ale zcela určitě je to jistá predispozice k šíření evangelia, které nelze podávat v jednotě

⁴¹ *Codex iuris canonici: kodex kánonického práva* [online]. 1983[cit. 2012-06-12]. Dostupné *Codex iuris canonici: kodex kánonického práva* [online]. 1983[cit. 2012-06-12]. Dostupné

s církví bez příslušného vzdělání. A jako jsme voláni k hlásání evangelia, tak jsme voláni k neustálému se vzdělávání a zdokonalování se v něm. V opačném případě nemáme dostatek informací či podkladů pro toto hlásání a je velmi pravděpodobné, že se od jeho původního znění odkloníme a vytvoříme si vlastní řád, který budeme považovat za totožný s řádem Římskokatolické církve. A tak místo hlásání pokoje nastane spíš hlásání rozvratu. Tento článek a jeho další body nás pak vyzývají ke vzdělávání, které není ukončeno docházkou do náboženství nebo přípravou na svátost manželství nebo biřmování, ale k maximálnímu možnému vzdělání.

Zvláště u lidí ve středním a starším věku se dost často opomíjí jejich vzdělávání. Považuje se za dokončené a ponechává se svému vlasnímu osudu. Často ještě s myšlenkou, že tito lidé mají možnost samovzdělání. To je ale často malé a nebo útržkovité a nedovoluje komplexní náhled na vzdělání ve víře. V další části kanonického práva zní, že laik má právo na vzdělání na fakultách. Tato možnost ovšem bohužel není v praxi pro všechny. Každý člověk nemůže na tento typ vzdělání dosáhnout, ať z důvodů sociálních, ekonomických či fyzických. Tuto činnost, jako část rozvoje a celistvosti člověka, která k pastorači neodmyslitelně patří, by měl převzít klérus, který je tímto vzděláním vybaven a pověřen, a zároveň je také potřebné, aby se šířilo mezi laiky navzájem.

Bohužel, způsob učení dospělých či starších lidí u nás není moc rozvinutý. A vdělanost, i kvůli mnohaleté nadvládě socialistického státu, není úplně zakořeněná v tradici církve v naší zemi.

Na tomto stavu naší církve pak traskotá velmi mnoho aktivit, ke kterým jsou podle prvního článku (kánon 225) o laicích všichni voláni. Pavel Ambros o nich ve své knize píše jako o „*angažovaných laicích*“⁴².

Nelze se spokojit s učením, které zazní při liturgii slova, které je svým záběrem orientováno na širokou veřejnost a ne vždy se také vyjádří k celému obsahu života člověka dostatečně do hloubky. Vzdělanost, nebo určitý nadhled na život profesionální i duchovní, by měla být největší na vrcholu života jedince. Ten by zároveň měl mít schopnost předávat tyto informace dále.

Je potřebné vybudovat systematický přístup k učení lidí od mládeže až po lidi středního věku tak, aby věděli, v co a komu věří a svou víru tak mohli předávat dále.

Práce v církvi

Kánon 230:

- 1. *Mužové - laici, kteří mají požadovaný věk a vlohy žádané dekretem biskupské konference, mohou být přijati k trvalé službě lektora a akolyty předepsaným liturgickým obřadem. Udělení těchto služeb jim nedává právo na plat nebo odměnu od církve.*
- 2. *Laici mohou i z dočasného pověření vykonávat při liturgických úkonech službu lektora. Také všichni laici mohou konat službu komentátora, kantora (zpěváka) a jiné ve shodě s předpisy práva.*
- 3. *Kde k tomu radí potřeba církve, mohou laici při nedostatku svěcených služebníků doplňovat na které jejich služby, i když nejsou lektory a akolyty. Mohou totiž konat službu slova, řídit liturgické modlitby, udělovat křest a také podávat sv. přijímání ve shodě s předpisy práva.*⁴³

42 AMBROS. *Křesťan a život ve světě*, str.:146

43 *Codex iuris canonici: kodex kánonického práva* [online]. 1983 [cit. 2012-06-12]. Dostupné

Poslední část Kodexu kanonického práva, kterým bych chtěl navázat na již zmíněné téma, je práce či vypomáhání s církevním úřadem.

Tady se jedná na rozdíl od první zmíněné části přímo o práci v církvi pro církve a to práci různých pozic a délkou. Těchto služeb je v církvi celá řada. Především pak v liturgii samotné „*neboť liturgická slavnost je svatým úkonem který nekoná jen klérus, ale celé jeho shromáždění*“.⁴⁴ Církev vyzývá tedy lid a považuje za spásné, aby tam, kde není přímo stanovené, že tu či onu část liturgie má vykonávat klérus, bylo v souladu s II. vatikánským koncilem co nejvíce pozic přesunuto na laiky.

Tedy to pro lidi středního věku znamená, že pokud jim to okolnosti dovolí, můžou se plně účastnit liturgického procesu. Tato možnost ale musí být předem a neustále nabízena všem laikům, aby se neutvořili jen uzavřené skupiny lidí.⁴⁵

Některé práce jsou vyhrazeny pro doplnění laiky jen pokud je to nezbytně nutné. Jako je popsáno ve 3. bodu kánonu 230. Jan Pavel II. píše ve svém listě *Christifideles laici*, že plněním úkolů, které jsou uvedeny 3. kodexem, se nestáváme pastýřem, protože tento úřad „*není konstituován úkolem nýbrž svátostí*“.⁴⁶ Je zde potřeba vnímat hranice kleriku i laiků, ale nestavět mezi těmito skupinami zeď. Jde o snahu vytvořit jedno společenství, kde každý má svůj úkol a dar, který může rozvíjet.

Závěrem celé kapitoly kanonického práva bych chtěl shrnout body, které církve dává laikům, tedy i dospělým, za povinnost a jejich plnění tedy od nich

z: <http://web.katolik.cz/feeling/library/Kodex.pdf> str.:28

44 PAVEL II. *Christifideles Laici*, str41

45 Viz.PAVEL II. *Christifideles Laici*, str.4

46 PAVEL II. *Christifideles Laici*, str40

očekává, a body, které jim může nabídnout v pastorační celkovému obohacení života.

Požadavky a nabídky pastorační se velmi prolínají a dospělí lidé se mohou stát jejím cílem i působitelem. Přitom ani jedna složka by se neměla opomíjet.

- Laici jsou vedeni ke třem úřadům Krista, které přijímají zároveň se křtem, a na těchto úřadech by se měli podílet celým svým životem. Stávají se tak ratolestmi církve, které vstupují do vnějšího světa (Jan 15,5).
- Povolání ke svatosti, kde se laik může stát pomocníkem na této cestě ale je taky sám zavázán jít touto cestou ke svatosti, jejímž „nástrojem“ má být církev.
- Plnění svých povinností a svým životem hlásat evangelium. Apel na jednotu (v církvi, i v jednání) a angažovanost při hlásání evangelia.
- Od laiků se požaduje vzdělání, aby tak měli podíl na vzdělávání a vedení příkladem ostatním. A to nejen liturgické, ale celistvé vzdělání o církvi. *„Zvláště důležité má být ochota laiků - odborníků v různých oblastech přispívat nezištně svými vědomostmi k práci v církvi.“*⁴⁷ Od technických záležitostí až po eticko humanitní problémy dneška.
- Podílet se na liturgii jako jedno společenství
- Být aktivní v pracovním i politickém životě, být subjektem ku prospěchu druhých.

47 KAŠNÝ. *Život a poslání křesťanů ve světě*, str.:19

Katolická církev by pak v pastorači měla nabídnout podle svých vlastních stanov:

- Dospělým nabídnout duchovní oporu při rozvíjení tří úřadů, které jim byly dány.
- Stát se pomocným nástrojem k cestě ke svatosti a k poznání živého Boha
- Být oporou (ne soudcem) při hlásání evangelia skrze pastorači (to především duchovní ale i sociální či materiální)
- Dávat dospělým možnost celistvého vzdělání ve farnostech v církevním životě.
- Možnost utvářet živé společenství nomezené pouze na Mši svatou.
- Vytvářet možnosti aktivní účasti na liturgii
- Možnost zapojit se plně do života farnosti a utvářet tento život.
- *“Nabídnout trvalou duchovní pomoc, především skrze osobní doprovázení ...“⁴⁸*

Po celkovém zhodnocení nároků církve na dospělého člověka s jeho možnostmi je zjevné, že církev má hodně míst, kde by se dospělý člověk mohl realizovat jako subjekt. Bohužel tato místa jsou nepřipravená a dost často nečitelná, i když už od II. Vatikánského koncilu je snaha je zviditelnit, konkretizovat a představit lidem.

Tam, kde se stává dospělý člověk objektem, nebo objektem a subjektem zároveň, má církev velmi slabě vymezené možnosti práce s lidmi. Jak je ale již výše napsáno, možnosti tady jsou. Právě dospělí lidé by měli mít silnou pastorační péči, aby ji pak dokázali neporušenou předávat dál.

48 KAŠNÝ. *Život a poslání křesťanů ve světě*, str.:18

6 Praktická část

Cílem praktické části mé práce by mělo být popsání a zhodnocení pastorační práce s dospělými ve věku 40 – 60 let v římskokatolických farnostech na Praze 2 - městské části, která bude sloužit jako vzorek. A to podle kritérií, které jsem si vymezil v předchozích kapitolách a srovnal s potřebami člověka v tomto věkovém období.

Městská část Praha 2

Zde bych chtěl lépe přiblížit městskou část, kterou jsem si vybral za cíl svého zájmu, protože k ní mám nejbližší, jak k oblasti samotné, tak i k farnostem které se zde nacházejí.

Obyvatelé této městské části mohou využít nabídky několika farností, které na jejím území působí. Diecezní I. vikariátní celek by byl pro tuto práci příliš rozsáhlý, zvláště jde li o diecézi pražskou.

Městská část Praha 2 se rozkládá na území 418 ha⁴⁹ s počtem obyvatel kolem 51 000. Z toho je 30% věřících - to jest zhruba 15 000 obyvatel (to však nevypovídá nic o tom, kolik lidí se hlásí k Římskokatolické církvi). 30 000 obyvatel městské části je vedeno Českým statistickým úřadem jako bez vyznání.⁵¹

Místo narození v této městské části má však pouze 32 343 z jejích současných obyvatel. To svědčí o velké obměně obyvatel v této městské části. Z demografického hlediska bych dále uvedl rodinný stvav obyvatel nad 15 let, který je důležitý pro dokreslení obrazu této zkoumané části města.

49 Viz. *Statistické informace o Praze 2*. [online]. [cit. 2012-06-12]. Dostupné z: <http://www.praha2.cz/O-Praze-2/Statisticke-udaje-o-Praze-2>

- *svobodní* - 12 852
- *ženatí/vdané* - 20 830
- *rozvedení* - 6141
- *ovdovělí* - 4761

Tyto informace jsem čerpal se stránek městské části Praha 2.⁵⁰

50 Viz. *Statistické informace o Praze 2.* [online]. [cit. 2012-06-12]. Dostupné z: <http://www.praha2.cz/O-Praze-2/Statisticke-udaje-o-Praze-2>

7 Římskokatolické farnosti v městské části

Praha 2

V obvodu Prahy 2 se nachází sedm farností, kde jsem provedl zběžný výzkum prováděných aktivit. Ze všech sedmi farností se jich pět rozkládá mimo Prahu 2 ještě i na území jiných městských částí. Zkoumané území se tak fakticky neomezuje přesně na správní obvod městské části, ale je vymezeno hranicemi daných farností.

V této části představím jednotlivé farnosti a jejich aktivity, které nabízejí pro dospělé lidi.

7.1 Kritéria výběru pastoračních aktivit

Kritéria pro výběr, kterou aktivitu zasadit do pastorace dospělých a kterou ne, jsem hodnotil z pohledu :

- Toho, jak je strukturována, jestli je vázána přímo na mnou vymezenou věkovou skupinu.
- Potřeb, které jsem si vymezil na začátku a které by mohly život daného člověka naplňovat ve světle evangelia
- Zda jde o aktivity, které naplňují potřeby církve.
- Zda jde o aktivity, které naplňují potřeby společenství, tj. přijetí a tím i možnosti reflexe těchto osob.
- V neposlední řadě i s ohledem na to, kdo se dané činnosti doopravdy účastní.

V představení farností budu postupovat soupisem základních informací, poté uvedu aktivity které se ve farnosti nabízejí. Po představení všech shrnu, co tyto farnosti nabízí vzhledem k církvi i k ostatním lidem. Podle kritérií, které jsem navrhl v předchozích kapitolách.

Informace jsem sbíral osobním setkáním s vedením farnosti, telefonátem nebo sběrem dat z internetu (myslím si, že aby pastorační práce mohla probíhat nejen pro okrajovou veřejnost, musí využívat informační zdroje dnešní doby). Celkově jsem pak vázal pastorační aktivity k jednotlivým kostelům, jako vztyčným bodům ve farnostech, a jejich okolí, protože všechny farnosti jsou vázány ke kostelu.

7.2 Dělení do farností

V této práci jsem pak nevyužíval informací a služeb centrálního pastoračního střediska, tedy Pastoračního střediska Arcibiskubství pražského, a to z důvodů zaměření práce na pastorační aktivity pouze v rámci obvodu Prahy 2. Dále také z důvodu, že jeden ze čtyř konstitutivních prvků církve je společenství, u kterého je nemožné, aby fungovalo napříč Prahou. Zde nemám na mysli bezejmenný shluk lidí, kteří se navzájem neznají, ale místo, kde lidé tvoří nějaké aktivní společenství. Společná pastorační aktivita bez těsnějšího sblížení je vytržená v kontextu běžného života, do kterého má pastorační práce zapadat.

7.3 Farnosti

7.3.1 Římskokatolická farnost u kostela sv. Jindřicha

kostely:

- sv. Jindřicha a Kunhuty
 - Ve farním kostele probíhají pravidelně bohoslužby ve slovenštině. Jiná pastorační činnost zde nebyla zjištěna.⁵¹
- sv. Kříže

Shrnutí:

V kostele sv. Kříže jsem zjistil pouze jednu specifickou aktivitu, a to je Sant Egidio. Jinak tam probíhají obvyklé mše svaté. Tento kostel je spravován Salesiany.

Zde jsem čerpal z rozhovoru s výpomocným duchovním, z elektronických zdrojů, osobní návštěvy farnosti.

7.3.2 Římskokatolická farnost u kostela sv. Apolináře

kostely:

- sv. Apolináře, Apolinářská ul.
 - Probíhají pravidelné mše svaté, některé také v latině
*„Probíhají zde bohoslužby zaměřené na dospělé, je zde komunita pro lidi středního věku.“*⁵²

⁵¹ Katalog arcibiskupství pražského [online]. [cit. 2012-06-12]. Dostupné z: [https://katalog.apha.cz/web/katalog_detail.php?sablona_soubor=detail/farnosti_detail.xml&metry\[farnosti\]\[id\]=12](https://katalog.apha.cz/web/katalog_detail.php?sablona_soubor=detail/farnosti_detail.xml&metry[farnosti][id]=12)

⁵² Rozhovor: Mgr. Pavla Strettiová -pastorační pracovnice 2.6.2012 viz.: Příloha

(komunita Chemin neuf, která ve farnosti fungovala ještě nedávno, ale byla zrušena)

- Nanebevzetí Pany Marie , Karlov
 - Probíhají pravidelné bohoslužby .
- sv.Kříže ,porodnice v Apolinářské ulici
 - Probíhají pravidelné bohoslužby.
- sv.Kateřiny ,Kateřinská
 - Probíhají pravidelné bohoslužby v latině.

Shrnutí:

Tato farnost vedla pastorační aktivity v rámci komunity „Chemin neuf“, která byla zrušena. Podle vyjádření správců farnosti⁵¹ zde v současnosti funguje komunita pro dospělé a bohoslužba pro dospělé. Bohužel, z důvodu málo veřejně přístupných informací, jsem se nemohl setkání komunity osobně zúčastnit a dozvědět se tak o jejím fungování víc.

Ve zdejší farnosti jsem nenašel kromě liturgické bohoslužby žádnou další aktivitu, která by se dala považovat za pastorační podle mnou stanovených kritérií. I při poměrně velkém množství kostelů zde probíhá jen málo aktivit. Po odchodu Chemin neuf, která byla přesunuta Pražským arcibiskupstvím, by se z hlediska pastoračních aktivit tato farnost v současné době dala prohlásit za „mrtvou“.

Zde jsem čerpal z telefonického rozhovoru s pastorační pracovnící a osobní návštěvy farnosti.

7.3.3 Farnost u kostela Nejsvětější Trojice v Podskalí

kostely:

- Nejsvětější Trojice, v Podskalí
 - Probíhají pravidelné bohoslužby

Pro zjištění, zda-li ve zdejší farnosti probíhají nějaké aktivity, které nebylo možné jinak vyhledat, jsem zavolał P. RNDr. Josefu Šplíchalovi, SDB správci a výpomocnému duchovnímu. Ten mi sdělil, že ve farnosti *“dvakrát do roka probíhají přednášky z Nového zákona a taky přednášky ze Starého zákona”*⁵³
- sv. Jan Nepomuckého, Na Skalce
 - Probíhají bohoslužby v němčině (kromě období školních prázdnin)
- Pany Marie Bolestné , U Alžbětinek
 - Probíhají zde pravidelné bohoslužby
- Panny Marie, sv. Jeronýma, sv. Cyrila a Metoděje, sv. Vojtěcha a Prokopa na Slovanech - klášterní kostel opatství Emazy
 - Probíhají zde pravidelné bohoslužby, jinak jsem zde nezjistil žádné další pastorační aktivity.
- sv. Kosmy a Damiána (řeckokatolický), Na Slovanech
 - Kostel patří do farnosti kostela Nejsvětější Trojice, ale výzkum jsem zde neprováděl, protože má práce je orientována pouze na Římskokatolickou církev.

⁵³ Telefonický rozhovor: P. RNDr. Josef Šplíchal SDB

- sv. Benna Šebestiána, Fabiána, Rocha a Rozálie, Císařská

Shrnutí:

Kromě čtyř přednášek na téma Nový a Starý zákon zde ve farnosti neprobíhají žádné (kromě liturgie)aktivity pro dospělé, na které je zaměřena moje práce, kromě liturgie.

Zde jsem čerpal z telefonického rozhovoru výpomocného duchovního.

7.3.4 Farnost u kostela sv.Štěpána

kostely:

- sv.Štěpán, Štěpánská
 - Probíhají zde pravidelné bohoslužby

- sv.Ignác ,Karlovo námáměstí

Duchovní správa kostela sv. Ignáce (který je pod správou řádu jezuitů), je jedna z mála, která má propracovaný systém pastorační, která se projevuje i mimo bohoslužby. Jde o tyto činnosti a aktivity:

- Svatoignácký sbor: Svatoignácký sbor při kostele sv. Ignáce doprovází slavnostní akce, velikonoční a půlnoční mše a jiné. Pro lidi středního věku je zde možnost působit v této škole.
- Společenství “Chlapi”- společenství pro muže, které se setkává společně v prostorách ignáce dvakrát do měsíce.⁵⁵ Toto společenství reaguje přímo na potřeby člověka ve středním věku, setkávat se, reflektovat své zkušenosti, navazovat kontakty a tak být schopen tvořit uvnitř a pro toto společenství.
- Společenství dospělých:⁵⁴ Společenství zaměřené přímo na dospělé, kde se podobně jako ve společenství „Chlapi“ mohou dospělí setkávat, tvořit, podporovat se a navzájem překonávat složité situace.
- Společenství křesťanského života .⁵⁴

54 Viz.Společenství. [online]. roč. 2011 [cit. 2012-06-12]. Dostupné z: <http://ignackostel.webnode.cz/aktivity/spolecenstvi/>

- Právní poradna -Poradna nabízející právní pomoc prostorách Jezuitského kláštera potřebným lidem bezplatně pomůže v problematických právních situacích⁵⁵
- Rodiná poradna -"Nabízí odborné poradenství při řešení otázek v rodinných a partnerských vztazích ne jen lidem z farnosti úplně spojenými. Tyto konzultace se konají po předchozí domluvě po telefonu ."⁵⁵
- Velké kafe - Setkání lidí z farnosti bez ohledu na věk nebo zaměření otevřené všem, kde může taktéž dojít ke sblížení lidí z farností. Jde také o komunikaci a sblížení zúčastněných mezi sebou napříč generacemi.
- Duchovní obnova pro dospělé
- Ples sv. Ignáce
- Slavnosti sv. Ignáce na Karlově náměstí
- Katechumenát

Shrnutí:

Ve farnosti u kostela sv. Štěpána probíhá velmi mnoho pastoračních aktivit, které se odehrávají zejména při kostele sv. Ignáce, kde působí jezuitský řád. Tento řád se snaží odpovídat na pastorační potřeby dospělých způsobem, který je v současnosti podstatně dále než v jiných farnostech. Svými aktivitami vytváří stálé a fungující společenství, které společně dokáže reagovat na problémy dnešní doby.

⁵⁵ Viz. Společenství. *Poradny* [online]. roč. 2011 [cit. 2012-06-12]. Dostupné z: <http://ignackostel.webnode.cz/aktivity/poradny/>

Pastorace v této farnosti reaguje na potřebu člověka tvořit nějaké dílo, což je v souladu s charakteristikou potřeb člověka, kterou jsem uvedl v teoretické části práce. Reguje na potřebu tvorby zázemí či pomoci rodinám a to jak právní formou, tak formou poradenskou. Jedná se o činnost, kterou farnost působí nejen uvnitř sebe sama, ale také ven do světa a pro svět.

Co v této farnosti ale chybí, je vzdělávání laiků a dospělých, které je důležité pro jejich další práci jakožto subjektu pastorační činnosti. Dalším problémem může být, že nabídky některých činností ne vždy korespondují s představou o práci ve farnosti, kterou mají její farníci. Některé nabídky jsou pouze hypotetického charakteru, ale ve svém jádru bez života.

V popisu činností této farnosti jsem čerpal z osobní zkušenosti, z komunikace s farníky i administrátory, a z internetového zdroje.

7.3.5 Farnost u kostela Sv.Ludmily

kostely:

- Sv. Ludmila, Náměstí Míru

Probíhá zde pastorace v podobě:

- Probíhají zde pravidelné bohoslužby
- *katechumenátu-vzdělání dospělých k svátosti křtu*
- *ženské chorální scholy-skupina žen ve škole sv. Ludmily*
- *vzdělání ve víře dospělých -seminární formou,to probíhá každý týden*
- *křeslo pro hosta -každotýdení rozhovory na různá témata*
- farní společenství „Biblická meditace“ se koná čtením a shromažďováním pohledů na konkrétní biblické události

- uklid kostela (je zařazen do pastoračního programu)⁵⁶

Shrnutí:

Zdejší farnost má dobře prezentovaný specifický pastorační program, který mě velmi zaujal nejen tím, že jako součástí pastoračního programu má zahrnut i úklid kostela a tím prezentuje, že i obyčejné práce ve farnosti jsou nezbytné pro její chod. Napomáhají k sounáležitosti lidí, kteří se dokáží postarat o různé věci po technické stránce, k farnosti i k sobě navzájem.

Velmi důležitá a u přechozích farností chybějící složka, je edukace náboženství, které probíhá seminární cestou. Tedy je zde možné reagovat na nové poznatky přímými otázkami nebo názory. Je také nezbytná k získání vzdělání, ke kterému nás vyzývá sama církev, potažmo kanonické právo tak, abychom měli dostatečné základy pro vlastní pastorační působení. Tato farnost, jako předchozí farnost svatoštěpánská, má nabídku pastorační pro dospělé. bohužel zde však chybí nabídka pastoračních činností, které by byly namířeny mimo zdi kostela (například ve srovnání s činností společenství kostela Sv. Ignáce které pořádá pouť na Karlově náměstí). Tento požadavek přitom zcela jasně zaznívá z patýrského listu *Christifideles laici* Jana Pavla II.

Zde jsem čerpal z internetu a informací podávané v kostele na informačních tabulích a z komunikace s farníky .

56 Společenství. *Pastorační program* [online]. roč. 2012, 12.červen 2012 [cit. 2012-06-12]. Dostupné z: <http://www.ludmilavinohrady.cz/pages/pastorace.php>

7.3.6 Farnost u kostela sv. Petra a Pavla

kostely:

- sv.Petra a Pavla, Vyšehrad

probíhají zde pastorece v podobě:

- setkání u kávy, (zde se mohou lidé setkávat v neformálním společenství)
- probíhají zde pravidelné bohoslužby
- modlitby Taize
- sv. Martina – rotunda, Vyšehrad
 - bohoslužby
- Panny Marie, Vyšehrad⁵⁷

Shrnutí:

V této farnosti kromě bohoslužeb probíhají každotýdenní setkání u kávy, vždy ve farním sále. To je dobrá možnost pro nevelkou farnost, aby se nestala úplně mrtvou, a jak dále rozvíjet pastorační aktivity i s malou členskou základnou.

Důvodem, proč tato farnost nenabízí příliš mnoho možností pastorece, je její odlehlost - oddělení od ostatních částí obydlené Prahy.

Zde jsem čerpal z internetu a informací podávané v kostele na informačních tabulích.

⁵⁷ Viz. *Farnost Vyšehrad: Program 10. týdne v mezidobí* [online]. 10.6.2012[cit. 2012-06-12]. Dostupné z: <http://www.kkvys.cz/7/farnost-vysehrad.html>

7.3.7 Farnost u kostela Nejsvětějšího Srdce Páně

kostely:

- Nejsvětějšího Srdce Páně, náměstí Jiřího z Poděbrad

Probíhají zde pastorační aktivity v podobě:

- „*Biblické hodiny*“
- *Výuka náboženství pro dospělé*
- *Příprava dospělých na křest (katechumenát)*
- *kurzy Alfa*
- *Farní akademie*
- *Farní knihovna (otevřená veřejnosti v pravidelných časech)*
- *Chrámový sbor*
- *Společenství žen*
- *Probíhají zde pravidelné bohoslužby*⁵⁸

Shrnutí:

Ve zdejší farnosti probíhá velmi mnoho pastoračních aktivit, které se snaží být jak náplní laiků, tak i reagovat na potřeby každého člověka v dnešním světě.

Na potřeby laiků se snaží duchovní správa reagovat především biblickými hodinami či výukou náboženství, která by měla plynule navazovat na vzdělání mládeže která dnešním pojetím sahá až k hranici 30 let. Náboženství pro dospělé je zaměřeno na studium katechismu. Koná se pravidelně každý týden, což svědčí o systematickém způsobu výuky náboženství. Tuto výuku pak

58 *Farnost nejsvětějšího srdce páně: aktivity* [online]. [cit. 2012-06-12]. Dostupné z: http://srdcepane.cz/?page_id=46

doplňují biblické hodiny. Součástí vzdělání v této farnosti je také katechumenát i možnost rozšířit si své obzory ve farní knihovně, která je veřejně přístupná.

Také kurzy Alfa napomáhají současné pastoraci, která není zaměřena pouze na život farnosti a lidí v ní, ale také na širší veřejnost. Tyto kurzy mají velmi neformální charakter. Začíná se pokaždé společným jídlem a potom promluvou. Poté navazuje diskuze ve skupinkách na dané téma. Kurzy jsou zadarmo a jsou určeny komukoli, v kdo se o křesťanskou víru zajímá.⁵⁹ Není třeba být přítomen na celém cyklu kurzu. Témata se odvíjejí postupně od základní otázky: „*Jde v životě ještě o víc?*“⁶⁰ Stejně jako první i ostatní témata jsou uvedena konkrétní otázkou. Je tu snaha nabídnout lidem možnost komunikovat na téma víry, vyjadřovat své myšlenky i obavy a reflektovat je skrze ostatní lidi. Kurzy Alfa probíhají na více místech v naší zemi i ve světě.

Farnost Nejsvětějšího Srdce Páně je jediná farnost z těch, které jsem si vybral pro průzkum v této práci, která utvořila společenství žen. Je to velmi podstatné, avšak bohužel málo vídané. Jak jsem již uvedl v teoretické části v charakteristice žen v zacíleném věku, je pro ně velmi důležité se realizovat po odchodu dospělých dětí z domova. Je pro ně potřeba uvědomit si mezi ostatními ženami svou hodnotu, což by se následně mělo promítnout do života rodiny a soužití s manželem.

Tato farnost nabízí hodně pastoračních aktivit i potřebné vzdělávání, dokáže se prezentovat navenek a nabízet dospělému člověku v rozmezí 40-60 let věku asi nejvíce smysluplných aktivit ze všech prozkoumaných farností

59 *Komu je Alfa určena?* [online]. 2005, roč. 2012, 2005 [cit. 2012-06-12]. Dostupné z: <http://www.kurzyalfa.cz/?akce=komujeurcena>

60 *Co je to Alfa?* [online]. 2005, roč. 2012, 2005 [cit. 2012-06-12]. Dostupné z: <http://www.kurzyalfa.cz/?akce=cojetoalfa>

v obvodu městské části Praha 2 (byť farní kostel Nejsvětějšího Srdce Páně leží v sousední městské části).

Zde jsem čerpal z internetu a informací podávané v kostele na informačních tabulích.

8 Celkové shrnutí pastorační praxe ve farnostech na Praze 2

V tomto shrnutí bych chtěl celkově zhodnotit pastorační praxi na Praze 2 podle vymezených kritérií, co do potřeb člověka v rozmezí 40-60 let i potřeb církve a jejich právních norem.

Sedm farností v obvodu Prahy 2 nabízí velmi široké rozpětí možností co do pastorační práce lidí středního věku. Jsou to farnosti takřka „bez života,“ kde pastorační práce či aktivita s lidmi tohoto věku vůbec neprobíhá, nebo na druhou stranu farnosti, které mají velmi rozvinutý pastorační systém, který nevynechává ani mnou vymezenou věkovou skupinu lidí středního věku.

Na konci teoretické části práce jsem si jako jedno ze slov pro charakterizaci vymezeného typu člověka a jeho potřeb našel slovo „identita“. Tu může daný člověk najít ve společenstvích, která některé farnosti pořádají (kromě liturgického společenství). Jde například o různé posezení u kávy. Takové aktivity samotné nenaplňují identitu, ale dávají možnost setkat se s ostatními farníky a stát se tak neformální součástí farního společenství.

Další možnost, kde si člověk může potvrdit svou identitu jsou společenství zaměřená na skupinu jednoho pohlaví. Tato společenství jsou taktéž velmi důležitá k ukotvení postavení člověka ve farnosti. Bohužel, není možné říct, že by jich ve farnostech Prahy 2 bylo mnoho. Celkově jsou to pouze dvě - společenství žen při kostele Nejsvětějšího Srdce Páně a společenství „Chlapi“ při kostele sv. Ignáce.

Další možnost realizace pro rodiče po odchodu dětí z domova (i pro ostatní lidi ve stejné věkové skupině) je možnost tvořit pro druhé. K tomu, aby druhým bylo možné něco předávat, či pro ně něco vytvářet, je potřeba určitý

druh vzdělání, který se zaměřené věkové skupině lidí pravidelně snaží zprostředkovat ve třech ze sedmi farností (farnosti sv. Štěpána, sv. Ludmily a Nejsvětějšího Srdce Páně). Snaha vzdělávat se ve víře a přitom víru obohacovat o vlastní vzdělání je definována v kánonu kanonického práva. Toto vzdělání ve zdejších farnostech není příliš otevřené vnějšimu světu.

Jen jedna farnost pořádá kurzy pro širokou veřejnost, což je velmi málo.

Zde bych si dovilil odcitovat článek Mgr. Marka Váchy, Ph.D, který se zmiňuje o činnosti církve vůči světu:

„Když dvacet tři let po revoluci ateistická většina naprosto netuší, čemu křesťané věří a proč, není chyba na straně ateistické většiny. Co nám jde báječně, je to, že se umíme zavřít do ghetta, všechny projekty, které máme, míří do nitra farností, ať už jde o zájezdy nebo ministrantské turnaje v kopané.“⁶¹,

Tímto bych chtěl plynule navázat na možnosti realizace člověka jinde než ve farnosti. Dodnes je velmi patrné, že farnosti se dosti bojí využívat potenciálu svých dopělých lidí. Většinou úkolů jsou pověřováni mladí lidé a i tyto úkoly jsou velmi často otevřené dovnitř struktury církve. Naopak výraznější pastorační činnost mířenou směrem k vnějšimu světu jsem zaznamenal jen ve farnosti sv.Štěpána – při kostele sv. Ignáce, která pořádá velkou pouť pro veřejnost na Karlově náměstí v Praze.

Velkou příležitostí, kde je možné se realizovat navenek, je Noc kostelů, která probíhá pravidelně ve všech farnostech, které byly v této práci vymezeny. Celkově má církve snahu otevřít se více veřejnosti, ale ne ve všech farnostech má tato snaha podporu právě od lidí středního věku, kteří přitom mají značné zkušenosti z realizací různých projektů. Možná že tito lidé takové akce

61 Farář Marek Orko Vácha: Lidé stále touží po Bohu. [online]. s. 4, 17. 5. 2012 [cit. 2012-06-12]. Dostupné z: <http://www.superspy.cz/rozhovory/13700-farar-marek-orko-vacha-lide-stale-touzi-po-bohu>

nepodporují pouze proto, že jim účast při podobných činnostech není dostatečně nabízena.

Další činností, kterou jsem zkoumal, je pastorece rozvedených, která v žádné ze zdejších farností neprobíhá. Přitom jen pouze na Praze 2 je přes 6000 rozvedených lidí. V náznacích je zakotvena tato pastorece v maželské poradně u sv. Ignáce, která může být prevencí před problémy vznikajícími v některých manželstvích.

Z celé praktické části pak vyplývá, že je zde velmi mnoho možností pastorece. Jen ale malá část z nich je využita a úspěšně převedena do praxe. Farnosti jen velmi málo odpovídají na specifické potřeby lidí mezi 40-60 lety. O něco lepší je to s pastorací laiků v rámci vnitřních potřeb církve. Celkově to vypovídá o faktu, že církve jen velmi pomalu reaguje na změny dnešní doby, mnohdy s odezvou i několika desetiletí.

8.1 Návrhy na zkvalitnění pastorační praxe

Většina pastorece je pořád svázána s kléru. Jen málo dospělých přebírá zodpovědnost za celou farnost jako za základní aktivní těleso.

Je potřeba zavést takové formy pastorece, které budou aktivně a současně reagovat na problémy věkové skupiny, která je vymezena v této práci. (pastorece rozvedených, péče o rodiny nemocných, pastorece manželů středního věku)

Také je třeba vytvořit nový koncept, který by nenechával pastorační tolik uzavřenou v církvi, ale který by napomáhal každému člověku ve všech jeho složkách v přímém kontextu s evangeliem. Nemůže být orientován jenom na

farníky, laiky, ministranty, aby práce a naplnění pastorační činnosti byly pozitivní silou celé společnosti.

V návaznosti na potřebu otevřenosti církve je důležité ty, kteří mají zájem o víru „neubít kancionálem,“ ale zároveň se nevyhýbat odpovědím na otázky vztahujícím se k víře či k církvi.

Je vhodné podporovat takové činnosti jako jsou kurzy Alfa, plesy farnosti nebo poutě otevřené pro širokovou veřejnost. Dále také zvýraznit potřebu edukace věřících, prohloubit ji a udělat ji pravidelnou.

Závěr

Na konci této práce zhodnotím, jestli bylo dosaženo cíle, který jsem si vymezil na začátku. Dále chci popsat poznatky, ke kterým jsem ve své práci dospěl

Tato práce si kladla za cíl zhodnocení pastorační práce pro dospělé v Městské části Praha 2.

Postupoval jsem průzkumem pastorační činnosti ve farnostech na Praze 2 a to podle kritérií, které jsou spjaté s praxí současné Římskokatolické církve.

Abych dosáhl cíle práce, postupoval jsem tímto způsobem: nejdříve jsem si vymezil pojmy pastorační činnosti, abych tak objasnil základní slova v mé práci a vytvořil tak dostatečný rámec pro to, co by potom mělo být cílem a hlavním bodem mého hodnocení. V první části, částí jsem pak popsal čím se pastorační činnost vyznačuje a z čeho vychází. Dále jsem si vymezil skupinu dospělých lidí ve věku 40 - 60 let, kterou se chci zabývat. Z konkretizace člověka spadajícího do dané skupiny a jeho života jsem se dobral k jeho možným potřebám, které se potom staly jedním z hodnotících východisek a kritérií pro mou práci.

V závěru teoretické části jsem se věnoval postoji katolické církve k dospělým, k jejím požadavkům, které klade na tuto věkovou skupinu, ale také k možnostem, které lidé v rámci této skupiny mohou v církvi mít. V této části jsem vycházel především z kanonického práva, plenárního sněmu katolické církve z roku 2007 a další odborné literatury. Celkové informace, které vyplývaly z postavení katolické církve k dospělým, jsem poté zahrnul i do kritérií pastorační činnosti.

V praktické části jsem se věnoval sedmi farnostem, které jsem zahrnul do průzkumu, protože se nacházejí nebo alespoň některou svou částí zasahují na území Prahy 2. Dále jsem stanovil kritéria, podle kterých jsem vybíral pastorační činnosti, které se v daných farnostech odehrávají, a podle kterých jsem poté pastorační činnost slovně hodnotil. Ve zkoumaných farnostech byly popsány jednotlivé probíhající činnosti a aktivity vztahující se k zaměřené věkové skupině. Poté byly činnosti ve farnostech podrobeny kritickému hodnocení, které vycházelo z potřeb člověka dané skupiny a také z potřeb církve. V souladu s vytyčeným cílem pak byla zhodnocena pastorece ve farnostech na Praze 2. Na konci práce jsou uvedeny návrhy na možné zlepšení pastorece dospělých.

V tomto závěru tak docházím ke zhodnocení, že pastorece na Praze 2 pro dospělé lidi v rozmezí 40-60 let v některých farnostech probíhá a snaží se naplňovat potřeby či kritéria církve. Často ale chybí kontinuální vzdělávání dospělých, aby byla naplněna podstata postavení člověka v církvi, kde by měl být objektem i subjektem pastorece zároveň. Problémem je někdy také malá nabídka účasti na aktivitách, které by mohly být součástí farního života, kterému by ovšem vždy mělo předcházet společenství a v něm liturgie, které jsou jedny z konstitutivních prvků církve.

Málokdy probíhá v těchto farnostech pastorece, která by naplňovala konkrétní potřeby dospělých lidí a reagovala na jejich současnou životní situaci, jako jsou například rozvody, potřeba se realizovat, potřeba tvořit aktivní společenství a jiné. To vypovídá o faktu, že církve jen velmi pomalu reaguje na změny dnešní doby, mnohdy s odezvou i několika desetiletí. Příkladem může být fakt, že i přes velký počet rozvedených obyvatel v této městské části, stále nejsou naplněny možnosti pastorece rozvedených.

V samotném závěru praktické části byly navrženy možnosti zlepšení pro vybranou oblast. A to otevřít církve více lidem, například pořádáním kurzů Alfa, farních plesů nebo veřejných poutí.

Na konci této práce bych chtěl zdůraznit, že i dospělí lidé potřebují mít prostor k naplňování svých potřeb, aby tak měli lepší možnosti a také schopnosti k pastorační a řešení problémů svých i ostatních.

Seznam literatury

MARTINEK, Michael. *Praktická teologie pro sociální pracovníky*. 2. vyd. Praha: Jabok, 20082010, 175 s. ISBN 978-80-904137-6-4.

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih) : český ekumenický překlad. 14. vyd., (5., opr. vyd.). Překlad Miloš Bič, Josef Bohumil Souček, Jindřich Mánek. Praha: Česká biblická společnost, 2008, 1403 s. ISBN 978-80-87287-01-9.

ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem*. 2., přeprac. vyd. Praha: Portál, 2006, 390 s. ISBN 80-736-7124-7.

SHEEHY, Gail. *Průvodce dospělostí: šance a úskalí druhé poloviny života*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999, 454 s. ISBN 80-717-8185-1.

PROCHÁZKA, Pavel. *Pastorační péče o dospělé ve středním věku*. Praha: Evangelická církev metodistická, 2008, 19 s. Studijní texty (Evangelická církev metodistická). ISBN 978-80-7356-021-8 (BROŽ.).

HRDLIČKA, Michal, Julián KURIC a Marek BLATNÝ. *Krize středního věku*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, 167 s. ISBN 80-7367-168-9.

HEIDBRINK, Horst. *Psychologie morálního vývoje*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1997, 175 s. ISBN 80-717-8154-1.

PAVEL II, Jan. *Christifideles laici: Posynodní apoštolský list o povolání a poslání laiků v církvi a ve světě z 30. prosince 1988*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1990, 126 s. ISBN 80-711-3024-9.

AMBROS, Pavel. *Křesťan a život ve světě: odkaz předkoncilní diskuse teologie "laikátu" a Druhého vatikánského koncilu dnešní praxi církve*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, Cyrilometodějská teologická fakulta, 1998, 196 s. ISBN 80-706-7926-3.

Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě: závěrečný dokument Plenárního sněmu katolické církve v ČR. Editor Jiří KAŠNÝ. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, 123 s. ISBN 978-80-7195-162-9.

RŮTOVÁ, Jana. *Současná pastorace rozvedených v českých a moravských diecézích*. 2004. vyd. Praha: Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském.

H.ERIKSON, Erik. *Osm věků člověka*. Propsy, 1996, 21 s. brož.

Elektronické zdroje:

ABZ slovník cizích slov: Pojem generativita. In: KUČERA, Radek. [online]. 2005-2006 [cit. 2012-06-12].

Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/generativita>

ODBOR STATISTIKY OBYVATELSTVA. [online]. Praha: Český statistický úřad, 2011, 2011 [cit. 2012-06-12]. ISBN 978-80-250-2103-3.

Dostupné z: [http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/F7003184CB/\\$File/400711.pdf](http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/F7003184CB/$File/400711.pdf)

ŠŤASTNÁ, Anna. *Vybrané faktory rozvodovosti* [online]. 15.04.2005 [cit. 2012-06-12].

Dostupné z: http://www.demografie.info/cz_detail_clanku&artclID=46

Codex iuris canonici: kodex kánonického práva [online]. 1983 [cit. 2012-06-12]. Dostupné z: <http://web.katolik.cz/feeling/library/Kodex.pdf>

Statistické informace o Praze 2. [online]. [cit. 2012-06-12]. Dostupné z: <http://www.praha2.cz/O-Praze-2/Statisticke-udaje-o-Praze-2>

Katalog arcibiskupství pražského [online]. [cit. 2012-06-12].

Dostupné z: [https://katalog.apha.cz/web/katalog_detail.phpsablona_soubor=detail/farnosti_detail.xml?metry\[farnosti\]\[id\]=12](https://katalog.apha.cz/web/katalog_detail.phpsablona_soubor=detail/farnosti_detail.xml?metry[farnosti][id]=12)

Společenství. *Poradny* [online]. roč. 2011 [cit. 2012-06-12]. Dostupné z: <http://ignackostel.webnode.cz/aktivity/poradny/>

Společenství. [online]. roč. 2011 [cit. 2012-06-12]. Dostupné z: <http://ignackostel.webnode.cz/aktivity/spolecenstvi/>

Pastorační program [online]. roč. 2012, 12.červen 2012 [cit. 2012-06-12]. Dostupné z: <http://www.ludmilavinohrady.cz/pages/pastorace.php>

Co je to Alfa?[online]. 2005, roč. 2012, 2005 [cit. 2012-06-12]. Dostupné z: <http://www.kurzyalfa.cz/?akce=cojetoalfa>

Komu je Alfa určena ?[online]. 2005, roč. 2012, 2005 [cit. 2012-06-12]. Dostupné z: <http://www.kurzyalfa.cz/?akce=komujeurcena>

Farnost nejsvětějšího srdce páně: aktivity [online]. [cit. 2012-06-12]. Dostupné z: http://srdcepane.cz/?page_id=46

Farnost Vyšehrad: Program 10. týdne v mezidobí [online]. 10.6.2012 [cit. 2012-06-12]. Dostupné z: <http://www.kkvys.cz/7/farnost-vysehrad.html>

Farář Marek Orko Vácha: Lidé stále touží po Bohu. [online]. s. 4, 17. 5. 2012 [cit. 2012-06-12]. Dostupné z: <http://www.superspy.cz/rozhovory/13700-farar-marek-orko-vacha-lide-stale-touzi-po-bohu>

seznam zkratek

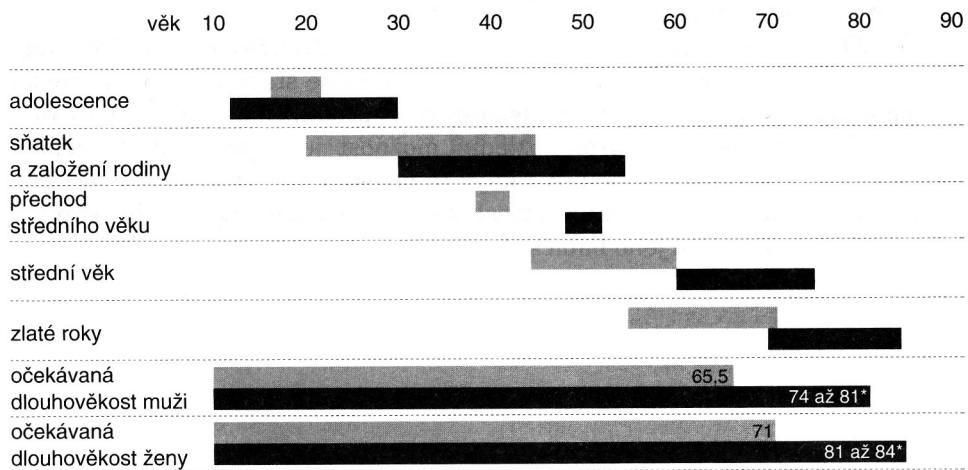
Mt- Evangelium podle Matouše

1k- První list Korintským

Přílohy

Obr. 11.4 Desetiletý posun životních etap v USA podle Sheehyové

Srovnání životních období v padesátých (■) a devadesátých (■) letech.

Zdroj: Zprávy o současné populaci, Ministerstvo obchodu USA Věkové údaje jsou přibližné.

* Vyšší číslo udává průměrný očekávaný věk pro ty, kteří dosáhli 65 let.

ŘÍČAN.Cesta životem, str. 311 Obr 11.4

Přepis rozhovoru:

Rozhovor:Mgr. Pavla Strettiová -pastorační pracovnice.

Dobrý den mám dotaze jaké probíhají pastorační aktivity ve farnosti sv.Apolináře a to pro osoby mezi 40-60 lety věku.?

V této farnosti probíhají bohoslužby zaměřené na dospělé, je zde komunita pro lidi středního věku.A to v kostele sv. Apolináře. Jank pastorační středisko které tu mmělo další aktivity bylo zrušeno dubnu toho roku.

Telefonický rozhovor: P. RNDr. Josef Šplíchal SDB ,výpomocný duchovní

Dobrý den mám dotaze zda a jaké probíhají pastorační aktivity ve farnosti u kostela Nejsvětější Trojice v Podskalí a to pro osoby mezi 40-60 lety věku.?

V této farnosti probíhá jen velmi málo pastoračních aktivit protože tuto farnost navštěvuje poměrně málo lidí a to především starší.Já osobě mám dvakrát do roka přednášku z nového a starého zákon.O jiné aktivitě ve farnosti která by byla spojitelná s touto skupinou nevím.